

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАСТУПНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Ольга ЄЖОВА

Стаття присвячена проблемі взаємозв'язку між різними етапами освіти в системі «професійно-технічний навчальний заклад – вищий навчальний заклад». В результаті проведеного кількісного аналізу навчальних планів педагогічного вузу та ПТНЗ встановлено, що існують передумови суттєвого скорочення часу на вивчення випускниками ПТНЗ у вузі дисциплін, пов'язаних зі швейним виробництвом.

The article deals with the relationship between the various stages of education in the "vocational education - higher education." As a result of quantitative analysis of curricula teaching high school and vocational schools found that there are significant prerequisites for reducing time to study VET graduates in university courses related to garment production.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Підготовка сучасного вчителя технологій повинна проводитись з урахуванням індивідуальних особливостей студента, зокрема рівня його попередньої освіти. Рівень знань з

основ швейного виробництва абітурієнтів, що обирають професію вчителя технологій, надзвичайно різний. У деяких абітурієнтів, переважно випускників сільських шкіл, практично повністю відсутні знання та вміння з проектування та виготовлення швейних виробів. В одній академічній групі з ними навчаються випускники професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) швейного профілю, які мають високі розряди з однієї або двох професій – традиційних для швейної галузі «Швачка», «Кравець», «Закрійник», або нової «Оператор швацького устаткування».

Логічно припустити, що зміст навчання бакалавра технологічної освіти також має відрізнятись для студентів-випускників шкіл та кваліфікованих робітників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.

Проблема взаємозв'язку між різними етапами освіти упродовж багатьох років досліджувалася вітчизняними та зарубіжними науковцями. Питанню наступності в педагогіці професійної освіти присвячені роботи провідних науковців (С. Я. Батишева, А. В. Батаршева, А. П. Беляєва, Ю. А. Кустова, В. Н. Мадзигона, Н. Г. Ничкало тощо).

Рягін С. Н. в своєму дослідженні [4] вказує, що реалізація наступності середньої загальної і вищої професійної освіти вимагає створення ряду організаційно-педагогічних умов, серед яких визначення стратегії спільного розвитку середньої і вищої освіти, а також готовність педагогів до забезпечення профільної індивідуальної освітньої програми.

Шереметьєва Ю. А., досліджуючи наступність як фактор підвищення ефективності освіти, відзначає ускладнення в забезпеченні наступності між етапами та ступенями освіти як негативний момент в сучасній системі освіти [5].

А. В. Литвин, досліджуючи підготовку фахівців машинобудівного профілю в системі «вище професійне училище – вищий навчальний заклад», дійшов висновку, що забезпечення узгодженості компонентів неперервного навчально-виховного процесу дозволяє як покращити показники фахової підготовки, так і скоротити нераціональні витрати часу [2].

М. В. Анісімов, порівнюючи навчальні плани різних типів закладів з підготовки фахівців електротехнічного профілю, встановив ряд переваг випускників ПТНЗ перед майбутніми вчителями трудового навчання і рекомендував скоротити тривалість навчання студентам-випускникам ПТНЗ [1, с 80-81].

Кустов Ю. А. констатує, що молодь не бачить перспектив свого професійного зростання, якщо опановує робітничу професію не в контексті першого рівня безперервної освіти, а як кінцеву мету підготовки до трудової діяльності.

В підручнику [2, с. 41] відзначено, що в ряді зарубіжних країн, зокрема в США середня професійна освіта стає щабелем вищої освіти. Середні професійні навчальні заклади можуть функціонувати як відділення чотирьох- або двоохрічного коледжу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Недослідженою залишається проблема забезпечення педагогічних умов безперервної професійної підготовки, першим етапом якої є навчання в ПТНЗ швейного профілю, а наступним – продовження навчання у вищому навчальному педагогічному закладі за напрямом підготовки «Технологічна освіта».

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Мета роботи полягає в дослідженні педагогічних умов для забезпечення безперервної професійної освіти в системі «ПТНЗ швейного профілю – педагогічний університет».

Для реалізації мети поставлені такі завдання:

- проведення кількісного аналізу навчальних планів педагогічного вузу та ПТНЗ;
- розроблення рекомендацій щодо оптимізації навчальних планів вишу для випускників ПТНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Для дослідження умов для формування варіативності освітніх траєкторій студентів-випускників ПТНЗ швейного профілю проведений кількісний аналіз навчальних планів. Аналіз полягав у співставленні кількості годин, передбачених для підготовки кваліфікованого робітника вищого кваліфікаційного розряду відповідної професії, з кількістю годин зі схожих за змістом дисциплін для підготовки бакалавра технологічної освіти. Дані отримані шляхом аналізу

навчального плану підготовки бакалавра технологічної освіти КДПУ ім. В. Винниченка та державних стандартів професійно-технічної освіти ДСПТО 8263.2-DB.18.10-2008 (швачка), ДСПТО 7433.2.D 18028-2006 (крavecь), ДСПТО 7435.2.D18024-2006 (закрійник), ДСПТО 8263.2.DB.18.20-2008 (оператор швацького устаткування).

Для порівняння обрані дисципліни, які можна умовно об'єднати до блоку «Основи швейного виробництва». Сумарний обсяг навчального часу на вивчення цих дисциплін у вузі становить 1692 години, з яких 824 години аудиторні. Назви деяких схожих за змістом дисциплін дещо відрізняються у виші та ПТНЗ, в такому разі назву предмета в ПТНЗ наведено у дужках. Навчальна програма дисципліни «технологія розкрою» для професії «Закрійник» включає в себе питання не лише з розкроювання, а й з особливостей виготовлення швейних виробів. У зв'язку з цим дана дисципліна для порівняльного аналізу включена до рядку «технологія швейного виробництва» порівняльної таблиці (табл. 1).

З табл. 1 наочно видно, що з низки предметів кількість годин у ПТНЗ (графи 4-7) перевищує відповідну кількість годин у ВНЗ (графа 2). Такі числа виділені напівжирним підкресленим шрифтом.

Наприклад, на вивчення «технології виготовлення одягу» для професії «Швачка» та «Крavecь» передбачено загалом відповідно 216 та 269 годин проти 180 годин «технології швейного виробництва» у виші. Суттєво перевищує ресурс часу на вивчення у ПТНЗ «обладнання швейних підприємств» для всіх робітничих професій, «матеріалознавство» для професій «Швачка» та «Крavecь», «конструювання одягу» для професії «Закрійник». Менший ресурс часу на вивчення деяких дисциплін у навчальному плані професії «Закрійник» зумовлена тим, що навчання за цією професією здійснюють особи, що мають не менш як третій кваліфікаційний розряд за спорідненою професією, отже фактично мають відповідні знання й вміння з даного предмету.

За умови узгодження змісту відповідних дисциплін у ПТНЗ та виші можливе суттєве скорочення часу на їх вивчення у вузі з використанням різних форм самостійної роботи, наприклад у вигляді виконання індивідуального завдання, курсової або кваліфікаційної роботи.

З одного теоретичного предмету та з виробничого навчання для деяких професій кількість годин у ПТНЗ менша ніж загальна кількість, але перевищує відповідну кількість аудиторних годин у ВНЗ (графа 3). Такі числа виділені підкресленим шрифтом. Оскільки обсяг самостійної домашньої роботи в професійному ліцеї фактично не унормований, наведені в графах 4-7 дані фактично є аудиторним навантаженням, тому порівняння його з аудиторним у виші є коректним.

Так, з теоретичних дисциплін на вивчення «конструювання одягу» для професії «Швачка» та «Крavecь» передбачено загалом відповідно 96 та 116 годин проти 180 годин «конструювання та моделювання одягу» у виші, з яких аудиторних лише 90 годин. Проаналізувавши тривалість практичного (виробничого) навчання, можна зробити висновок, що для професії «Швачка» кількість годин хоча і дещо менша (493 проти 972 у вузі, з яких 456 годин аудиторних), але з урахуванням 1196 годин на виробничу практику загальна тривалість практичної підготовки значно перевищує відповідний показник для підготовки бакалаврів.

Значне скорочення часу на вивчення випускниками ПТНЗ у вузі «конструювання та моделювання одягу» можливе за умови співставлення навчальних програм та виконання індивідуального завдання, курсової або кваліфікаційної роботи з тем, що відсутні в навчальних програмах ПТНЗ.

На опанування двох предметів робітником професії «Оператор швацького устаткування» кількість годин у ПТНЗ (графа 7) менша ніж відповідна кількість годин у ВНЗ (графи 2, 3). Це «технологія виготовлення одягу» та «матеріалознавство».

Суттєве скорочення часу на вивчення випускниками ПТНЗ у вузі вказаних дисциплін можливе за умови співставлення навчальних програм та виконання практичних робіт або індивідуального завдання з тем, що відсутні в навчальних програмах ПТНЗ.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Кількісний аналіз навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників за професіями «Швачка», «Крavecь», «Закрійник», «Оператор швацького устаткування» показав, що існують передумови суттєвого скорочення часу на вивчення випускниками ПТНЗ у вузі дисциплін, пов'язаних зі швейним виробництвом.

Таблиця 1

Співставлення навчальних планів підготовки бакалаврів технологічної освіти та ПТНЗ
шваського профілю з дисциплін швейного виробництва

Навчальні предмети	Кількість годин					
	бакалавр технологічна освіта		швачка	кравець	закрійник	оператор шваського устану- вання
	всього	в т.ч. ауд				
1	2	3	4	5	6	7
Технологія швейного виробництва (технологія розкрою)	180	86	216	269	47	71
Обладнання швейних підприємств	72	36	131	98	28	180
Швейне матеріалознавство	72	36	100	89	30	26
Спеціальний малюнок	0	0	49	52	32	0
Конструювання та моделювання одягу (конструювання одягу)	180	90	96	116	387	0
Моделювання і художнє оформлення одягу	0	0	0	0	158	0
Технологічний практикум (виробниче навчання)	972	456	493	1080	795	372
Технологічна практика	216	120	1196	1295	796	475
Всього з дисциплін швейного виробництва	1692	824	2281	2999	2273	1124

Скорочення часу на вивчення дисциплін блоку «основи швейного виробництва» можливе за умови узгодження змісту відповідних дисциплін у ПТНЗ та виші, з використанням різних форм самостійної роботи.

Подальше дослідження буде спрямоване на якісний аналіз навчальних програм з відповідних дисциплін, спрямований на забезпечення наступності у підготовці бакалаврів технологічної освіти після отримання робітничої професії швейного профілю.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Анісімов М. В. Теоретико-методологічні основи прогнозування моделей у професійно-технічних навчальних закладах: [монографія] / М. В. Анісімов. – Київ-Кіровоград: ПОЛПУМ, 2011. – 464 с.
2. Литвин А. В. Наступність у професійній підготовці фахівців машинобудівного профілю в системі «ВПТУ – вищі заклади освіти: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. В. Литвин. – К., 2002. – 20 с.
3. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям / [А. М. Новиков, Б. С. Гершунский, Е. Г. Осовский и др.]; под ред. С. Я. Батышева, А. М. Новикова. - [3-е изд.]. - М.: Изд-во ЭГВЕС, 2009. – 456 с.
4. Рягин С. Н. Преемственность среднего общего и высшего профессионального образования в условиях их системных изменений: автореф. дисс. ... доктора пед. наук: 13.00.01/С Н. Рягин; – М., 2010 – 42 с.
5. Шереметьева Ю. А. Преемственность в профессиональном образовании: ретроспективный анализ/Ю. А. Шереметьева// Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. Наук. Праць. – 2007. – Вип. 17. – С. 216-226.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Єжова Ольга Володимирівна – кандидат технічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти, охорони праці та безпеки життєдіяльності КДПУ ім. В. Винниченка.

Коло наукових інтересів: теорія та методика викладання основ швейного виробництва в навчальних закладах.